

П'яниця

Автор:

[Панас Мирний](#)

П'яниця

Панас Мирний

ШЕДЕВРИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ #1

«П'яниця» Панаса Мирного – соціально-психологічна повість, присвячена темі викриття гнилої основи чиновницької служби в Україні***. Перу автора належать й інші прозові твори, зокрема, роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні», повісті «Голодна воля», «Лихо давне й сьогоднє» тощо.

Панас Мирний

П'ЯНИЦЯ

|

Стояла темна осіння ніч над сонною землею, місяць примеркав і вже ген к світу показував свої золоті роги, зорі сумно лупали в темному небі. Тихо було всюди, як в усі. Ні собака не гавкне, вітрець не війне, не зашелестить пожовклим листом... Покій і сон криють усе своїм темним пологом, все заснуло мертвим сном півночі.

У хаті тільки Микити Івановича Ливадного, що з панів один тільки й жив на ціле козаче село Недогарки, видно, не спали. У чисте й високе вікно падали стяги ясного світу на зелене подвір'я, часто у вікні метушилися темні тіні, перебігаючи

з одного боку на другий; іноді вони задержувалися надовше, ютівши тільки виходила чоловіча постать з лисою головою, а коло неї – друга, дрібна, невеличка... Ось ще одна... Усе вікно криється темнотою, з країв тільки пробиваються тонкі смужечки ясного світу... Ось знову захиталося все, і разом дві голови показалися у вікні... походили-походили і пропали... Знову на землю упало від шибок шість ясних плям, переділених одна від другої рівними темними поясами...

То Микита Іванович споряджав свого третього сина Івана у місто на службу. Се вже йому була не первшина. Він вирядив уже двох, та старшого скрутило лихо – умер, а середуший, осівши на теплому місці, панував собі. Маючи таку надію й на третього, посліднього, Микита Іванович був веселий, говіркий, вичитував синові всякі пригоди з свого життя, ставив йому ріжні перестороги, заперечував від ледачого товариства, раяв шанувати старших себе, годити ім, коритися...

– Знай, сину, – казав він, – покірне телятко дві матки ссе! Не дивися ти на других, що дуже бришкають угороу: начальник йому слово, а він йому – десятеро. Такі завжди тратять свое. Тихше, кажуть, іди, далі будеш. Так і тута. Коли тебе начальник і полає іноді так, ні за що, як ти, Господи, свят! – змовчи на той час. Може, йому тоді припало лаятися, та ти перший підскочив під руку... Коли ти не змовчиш, то тільки піdnімеш більшу бучу та втратиш за себе добру славу... Тоді скажуть: сякий-такий, нікому не змовче! Коли ж перетерпиш – хай, мов: собака бреше – вітер несе, о! – тоді він сам побаче, що ти за чоловік і що за чиновник... Знай, сину, той самий, що тебе ні за що вилася, коли лучиться тобі оступитись, горою стоятиме за тебе й не дасть на поталу! Я сам на собі усе звідав, сам по собі добре знаю. Чи був би я тим, що тепер е, коли б не годив старшим, не корився? Ніколи зроду!.. Покійний батько не кинув після себе нічого. Мати вмерла ще за молодих літ, удруге він не захотів одружитися, та так усе й пішло за люди... Виряджаючи, він не дав мені нічого, окрім трьох лихих сорочечок та ще лихішої одежинки. А як виряджав, то наказував: «Гляди себе: спіткнешся – пропав, не спіткнешся – підеш угороу. Знай, що козак сам собі повинен знайти долю. Іди й шукай ії, а від мене нічого не жди!» Як я бідував, як часом холодний і голодний сидів, те одному Богу відомо та мені, а більше нікому... А от бач тепер? І свій притулок на старості літ маю, і вас таки, як батько, і вивчив, і наділив на перший раз, чим Бог послав... А через віщо? Через те, що де треба, поклонюся й покорюся. Від поклону, кажуть, голова з в'язів не спаде, а за тебе добре слово кожен замове... Іди ж і ти, сину, та шануй себе і своїх батька та матір – ім легко й радісно буде чути про вас: от, мов, у Ливадного діти! А не то що усяк вас буде ганити та проклинати.

Микита Іванович був собі низенький, натоптуватенький чоловічок, з невеличким пузцем, з круглою лисою головою, з масним, добре виголеним лицем, з невеличкими бліскучими очицями. На сей раз його очі якось особливо блищали: вибивалася з-під іх лукавого погляду і тепла батькова любов до дитини, і радість удачі, і якась глибоко захована туга: що, як, мов, не справдяється надії?... Голос його, завжди тоненький, бринів тепереньки ще тонше й голосніше.

Іванко, син його, понуро сидів собі недалеко від батька і слухав його мови. По обличчю видко було, що слова батькові дуже його поймали. Запалі щоки ще мов дужче позападали, аж усмокталися усередину, показуючи з обох боків глибокі ями; молоде дитяче личко пожовкло, змарніло; одні очі горіли якимсь непокійним світом, та лоб білів, мов з крейди виструганий. До того ще невеличкий зрист та сухорлявість домальовували картину глибокої урази. Важко було дивитись на молоде личко, на котрому справжнє життя, не дитяче, проводило свою першу борозну, на першу стрічу з ним молодої дитячої сили, на рої важких думок та гадок, на страх перед тим, що буде...

І Марина Костянтинівна, жінка Микити Івановича, відразу прочула своїм матернім серцем ту синову тугу. Вона болізно на його поглядала й думала: «Дитина... зовсім дитина; ще таке молоде та зелене та не бачило ні світа, ні людей... Перші, як од'їздили, то все ж були старшенькі, та й то одного, як косою, скосила... А се ж – дитина: на Головосіка сімнадцятий пішов... То ж були і здоровенькі, й показні, а се з самого малу таке замліле та хоре вдалось... Та тож недавнечко з школи – не передихнуло, не вибігалося, як зразу й на службу. Бог його знає, які там люди, які начальники!.. Воно таке тихе... Накричать на його, воно й перелякається; скажуть: роби – і через силу робитиме, поки надсадиться... Що ім? Хіба вони дивляться на силу? Роби та й роби! Тепер же знову і хазяйка яка буде... Добре, як добра, а як лиха – сидітиме і голодне, і холодне... А там і в товариство яке п'їмає... Попаде між п'яниць та волоцюг, розіп'ється-розволочиться... Доброго, кажуть, пошукай, а лихе само знайде».

Все се дуже клопотало похилу голову Марини Костянтинівни, дуже вражало її матерне серце, і вона, слізьми гіркими обливаючи рушнички та простиньки, укладала іх у скриньку, промовляючи:

– Otto ж дивися, Іванику! Оце тобі дванадцять сорочечок – я ось зверху ложу; а се шість рушничків – тут збоку, а се три простиньки... Дивися ж бо! Ти не дивишся, де я ложу, та потім переб'еш усе, шукаючи. Сорочки, дитино моя, більше тижня не носи та давай заздалегідь мити, щоб не прийшлося у чорній ходити. Та

дивися, щоб добре мили, а не як там: виполоще у воді, та й годі... Хай таки відзолить добре та й рук доложе!

- Добре, добре, мамо, спасибі вам. Усе буду робити, як ви кажете, - відказував Іван Микитович.

- О-ох! робитимеш! - сумно промовила Марина Костянтинівна, і слози залили її очі, так що вона і світа білого не побачила.

- От уже й слози! - крикнув Микита Іванович. - Ну чого ти плачеш? На той світ проводжаєш, чи що? Слава тобі, Господи, що так випало! Хай іде, послуже, побаче світа і людей... Тут де б радіти, а вона - плаче...

- Та як же? Як же? - схлипуючи відмовила Марина Костянтинівна. - Воно таке мале, безздоровне... - На сьому слові голос її обірвався, і вона залилася гірким плачем.

Іван Микитович і собі плакав за своєю старенькою матусею. Шкода йому було її; шкода було кидати свого дворища, де він зріс і викохався, де його пестили і били; свого рідного села, котре він зміряв і вздовж, і впоперек, знов усі закутки, усі ліски, садки, калюжки, людей, і ввічливих, і привітних, - всього йому стало шкода і страшно, до чого тепер його споряджали... Все те, що було, стало ззаду його, привітно хитало головою, прощалось, усміхалось і манило до себе. А там? Напереді?... Невідомість закутала його туманом, страх повив своїм холодом. І гірко плакав Іван Микитович разом з своєю матінкою...

Геть вже за північ полягали спати. Плачем та журбою Іван Микитович так був виморений, що зразу заснув. Старий теж незабаром захріп. Одна тільки Марина Костянтинівна не змикала ні на волосину очей за всю ту ніч... То їй було душно - вона розкривалася; то здавалося, що Іванко прокинувся, - вона схоплювалася, прислухалася... Не чутно нічого, тільки хропе Микита Іванович та миша у кутку скребе... «Прокляті коти! - думає вона. - Скільки іх, а миші трохи під ногами не бігають!..» І скреботня мишача давить їй на душу, а писк сипле морозом по всьому тілу. Марина Костянтинівна здригує і шика. Миша затихла... У хаті темно, як під землею, і тільки одно харчання Микити Івановича розкочується в тій темності та коли-не-коли цвірконе цвіркун у кутку і немов шпигоне у серце Марини Костянтинівни. «Отже йому і спиться, і байдуже - хропе собі!..» Сльози починають навертатися на очі, і, тихо зливаючи іх, падає знеможена Марина

Костянтинівна лицем у подушку...

Конец ознакомительного фрагмента.

Купить: https://tellnovel.com/mirniy_panas/p-yanicya

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купить](#)